

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Thesaurus Eloqventiae Sacrae Et Profanae, Saluti &
incolumitati Rerumpublicarum utilissimae**

Alberti, Alberto

Coloniae Agrippinae, 1669

Tullianarum Orationum textura ab Adversariis perfacilis temerè judicatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69225](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69225)

p: modum simulacra, suo se nutu moventis,
 atque à nullo, quòd pateat, agitata ingenti
 voluptate cernimus? at interius condita li-
 bramenta quàm subtili, angustoque opere in-
 cluduntur? Ita prorsus Tulliani Oratores
 quibusdam velut præstigiis Auditorum ani-
 mos videntur infatuare; capiunt, irretiunt,
 H illaqueant: Sed eloquentiæ philtum textura
 retia, & laqueos singulari industriâ, & dexte-
 ritate sepeliunt. Fluentis styli fontes perio-
 I derum siphunculis in orbem auditorii dis-
 K pergunt: at ingeniosas machinas non in pro-
 L scenio locant, sed intra scenam abducunt.
 Animata quædam automata Ciceroniana
 Orationes sunt, fascinoque quodam persua-
 sionis incantant: at cuncta sollertissimi arti-
 ficii libramenta in eis quàm diligentissimè tu-
 mulantur.

*Tullianarum Orationum textura ab Ad-
 versariis perfacilis temerè judi-
 catur*

172 **Q**uare quum Tullianarum Ora-
 tionum opus, atque artificium
 exegitatu, comptuque adeo difficile sit, tunc
 toque difficilius, quanto occultius & tectius;
 quis non Adversariorum, aliorumque consi-
 milium, qui huiusmodi artificio, norma que
 nihil vulgariùs censent, aut magis parabile,
 summam non rideat, ut clementissimè dicam,
 incogitantiam? Verba singula ferè sumpta
 de medio cernunt, partes Orationis, mem-
 bra

bra, incisa à communi non abhorrere sermo-
 ne animadvertunt, atque idcirco Orationes
 id genus fabricare, rem curvis nullo negotio
 obviam statim pronuntiant: artificium tam
 eximium, quod ipsi ne agnoscunt quidem,
 molli à se brachio vincendum, ne dum imi-
 tatione reddendum existimant. contra verò
 insignem, luculentamque Concionem texe-
 re, atque expolire, nihil aliud demum esse
 sanciant, quam latè fuso stylo res utcumque
 coherentes perstringere, multam peregrinæ
 eruditionis vim, variam Historiarum sil-
 vam, sublimes doctrinarum absonarum a-
 pices, levium acuminum innumera myste-
 ria, quanquam importuna, atque inepta, in
 fascem cogere, ac perturbatè colligare. Hoc
 Orationis artificium arduum, atque abstrusū
 vocant; Ciceronianum autem dilutum fer-
 mè, ac puerile; quàm nullant etiam jacere cu-
 ivis in trivio, & vel tironibus in propatulo. **A** **B**
 Sed nimirum, quod hisce lepidis hominibus
 tam proclive videtur, atque illaboratum, ni-
 hil est, ut prudenter olim ipsemet eloquentiæ
 Rex Tullius providit, experienti minus. Ni-
 hil enim, nihil planè usu ipso tam scopulosum
 accidit, nihil tam asperum, quàm ad Tullia-
 num præscriptum sive Orationem, sive Con-
 cionem ekicubrare. Ciceronem imitando
 consequi, aut adumbrare, res imperitis vide-
 tur expedita, & facilis. at manum operi ad-
 moventium vel giganteos delassat humeros, **C**
 ac lacertos. Arcanum illud reconditumque
 artificium, illa tã multis inexplorata textura,
 M stylus

stylus ille splendidissimus, opus majus omnino est, quam ut in humilis ingenij cadat angustias (Vos enim jam appello, O ingenij, quo caretis, inanes jactatores) est aliquid prorsus divinius, quam vos tantâ sollertia inopiâ, atque imbecillitate, ut vidimus, comprehendere valeatis. Huic celo tam vasto

D sustinendo ne Atlantæi quidem humeri, ne

E dum Pygmæorum, pumilionumque fluxi, atque enerves, hoc est, vestri, pares esse queunt. Non est, non est vestrarum virium, mihi credite, Ciceronis stylum, artemve exprimere. Fidem monenti detrahitis? Agite, periculum facite. Mentiar, nisi vos omnis conatus vel in principio extemplo fefellerit. Quando enim vobis Ciceroniani styli, vel eloquentiæ quicquam suboluit? Si Tulliani artificij, vel operis aliquid vultis effingere, aut sapere: Tullius ipse totus à capite vobis retractandus est.

G quid retractandus, dico? imò nunc primùm fortasse lustrandus, nunc primùm accurate perlegendus. in cuius sanè voluminibus compluribus quum multa vobis observanda sunt, tum inusitata in primis textura retexenda, figurarum vis expendenda, dicendi formula, amplificationum nervi, morum, affectumque

H machinæ enotandæ. Magno vobis studio, disertè prædico, magnâ patientiâ usus est. Ciceronis codices in manibus semper habendi, diu noctuque terendi. Et quia vobis, has à Tullio divitias vestro Marte eruere, Oratoriæ facultatis infantiâ impeditis, sat scio, non licebit: auctor vobis ego sum, ut dicendi ma-

gi-

gistrum in Ciceronis libris apprime voluta-
 tum, & peritissimum; qui vos, utpote hospi-
 tes, in ejusdem Tulliani artificij, ac sapientiae
 penetralia non gravetur adducere, sedulo cō-
 sulatis. Cui duplicem strenam, qualem Timo- **K**
 theus ille musicus depravatos alio à præcep-
 tore discipulos reposebat, hoc nomine per-
 solvetis, aut certè debebitis; tum quòd ple-
 rasque styli, atque artificij corruptelas ab eo
 prius dedocendi, tum quòd plurimas de inte-
 gro germanæ eloquentiæ virtutes ac dotes
 necessario docendi estis. Nusquam verò, mihi
 credite, vestros numos, nusquam utiliùs ero-
 gabitis. Quanquam ille multo plures, quàm nu-
 meraturi sitis, haud dubiè merebitur. Magnus
 quippe ab illo labor in vos impendendus est.
 Toti planè, si attenditis, denuo estis reco-
 quendi. Et cujus pectus provincia tã gravis nō
 frangât? Porro si post multam operam Tullia-
 næ eloquentiæ tributam, aliqua lineamenta,
 coloresq; in cujuscunque linguæ Orationibus,
 Concionibusque ducere addidiceritis; com-
 pertum erit omnibus, vitium, quo vestrum
 hætenus ingenium hebetatum est, rudis potiùs
 institutionis, quàm obtusæ mentis, fuisse. Sin
 autem frustra id à vobis laboris erit susceptū,
 vestro exemplo cunctis prædicabitis, certam-
 que facietis fidem, in Tulliani artificij, styliq;
 adyta non omnibus ingenijs aditum, atque
 accessum patère. Quæ universa, Auditores, **L**
 eò videlicet pertinent, ut summam Cicero-
 niæ eloquentiæ difficultatem, quippe quæ
 tanto, ad imitandum sit impeditior, quanto
 M 2 occul,

occultior, eoque salebrosior, quò inexpertis expeditior videtur, vestro iudicio, vestrisque oculis contemplandam, perpendendamque subijciant.

Ciceroniana eloquentia forma omnibus absoluta numeris, suo in lumine collocatur.

173. **E**X his postremò omnibus dicendi præsidis, ex tot rationum, morum affectuumque instrumentis tam ingeniosè inventis, tanto, tamque improbo, eoque improbare artificio, quo magis tectò, concinnè adeo distributis, nec non tam congruenti dictione exornatis perfectà illa Tullianæ species eloquentiæ tandem existit, atque efflorescit. Quid enim est, Auditores, tam durum, quid tam incredibile, quòd illa non leniat, flectat, ac perdomet? Hæc profectò integerrima illa, & plena majestatis virgo est, quæ frontem **A** animosè commasculat, neque ut illa Adversariorum madens, atque effeminata, meretricio purpuris vultum adulterat, sed tanquam **B** Amazon invictissima, in quæstionis equo, **C** peltâ argumentorum, & commotionum munita, per confirmationis ballistam, hastam persuasionis intorquet. Hæc illa bellatrix fortissima, quæ rem propositam tam dexterè urget, tam blandè imprudentibus animis infrenuat, tantâ vi gradatim amplificat, tanto refellit pondere, impressionem semper majorem facit, adversariumque majores semper in-

an-